

Conas an
bhréagaisnéis
a aithint agus a chomhrac

CAD

is bréagaisnéis ann?

**CÉN
CHAOI**

a n-oibríonn sí?

**CÉN
CHAOI**

a bhfreagraím uirthi?

CUID 1

Cad is bréagaisnéis ann?

Cuid 1: Cad is bréagaisnéis ann?

Pop Base @PopBase

Olivia Rodrigo and Sabrina Carpenter at the Met Gala.

12:45 am · 5 May 2022

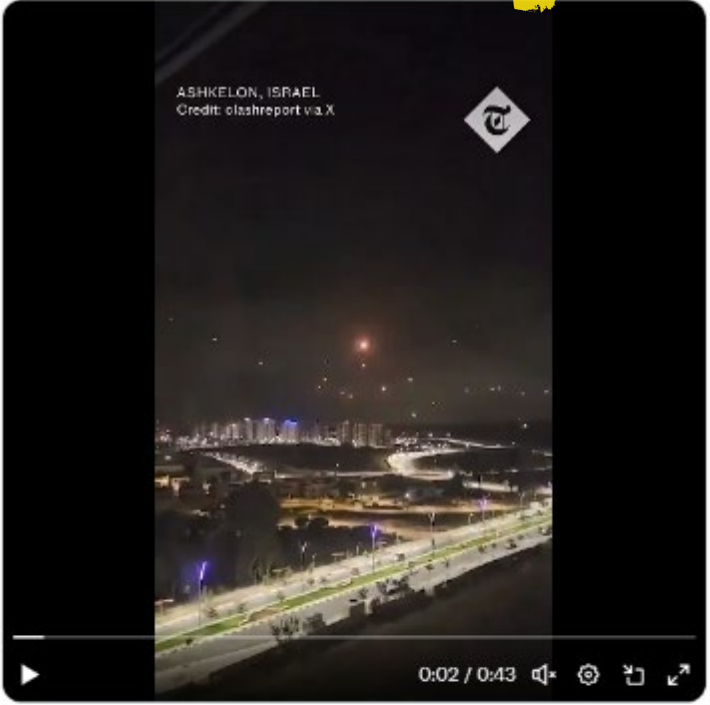

Iran Spectator @IranSpec

🚨 Breaking News 🚨

🇮🇷 The Shahed Drones appear to have reached Israel right now

Video confirmation has been provided:

ASHKELON, ISRAEL
Credit: olashreport via X

0:02 / 0:43

Stay informed
This media is presented out of context. [Find out more](#)

AFP Fact Check @AFPFactCheck

This @Forbes cover is fake -- the magazine's most recent issue featured an American investor u.afp.com/5Arh

9:28 PM · Apr 19, 2024 · 1,455 Views

CÉN FÁTH a scaipfeadh duine faisnéis nach bhfuil fíor?

- Toisc gur *ábhar grinn* atá ann
- Toisc go *gcreideann* siad ann
- Toisc go mbíonn siad ag iarraidh *dallamullóg a chur ar dhaoine*

→ **Aoir/greann**

→ **Mífhaisnéis**

→ **Bréagaisnéis**

Cuid 1: Cad is bréagaisnéis ann?

An Pápa agus é ag
caitheamh seaicéad
bolgach Balenciaga

→ **Greann**

‘5G ba chúis leis an gcoróinvíreas agus lena scaipeadh’

Ag teacht i dtír ar:

- Teoiricí comhcheilge atá ann cheana faoin tionchar a cheaptar a bheith ag 5G ar an tsláinte;
- Éiginnteacht agus eagla i laethanta tosaigh na paindéime.

Iarmhairtí:

- Loitiméireacht ar thúir 5G;
- Cur isteach ar sheirbhísí teileachumarsáide;
- Ciapadh fostaithe seirbhísí teileachumarsáide.

→ **Mífhaisnéis**

Cuid 1: Cad is bréagaisnéis ann?

Is máthair mé ó Odesa na hÚcráine.

Is mise an leaschathaoirleach ar fhondúireacht reiligiúnach Rúiseach.

Is dlíodóir mé ó Donetsk na hÚcráine.

Is saoránach de Kharkiv na hÚcráine mé.

! An duine céanna ag ligean uirthi gur daoine éagsúla í.

➔ Bréagaisnéis

CUID 2

**Cén chaoi a n-oibríonn
an bhréagaisnéis?**

Ní gá go mbeadh sé d'aidhm ag an mbréagaisnéis rud éigin a chur ina luí ar dhaoine, ach mearbhall a chur orthu. I measc na mbeart a úsáidtear, tá:

*Níl a fhios agam
cé a bhfuil muinín
agam ann a
thuilleadh!*

! **Ach céard faoi...**

aird a tharraingt ar shaincheistanna neamhghaolmhara, nó ar shaincheistanna a bhfuil baint scaoilte acu leis.

! **Magadh**

staic mhagaidh a dhéanamh de 'lucht an amhrais'; úsáid a bhaint as searbhas.

! **Bréagriocht**

bréaglériú a thabhairt ar sheasamh daoine eile agus ionsaí a dhéanamh air.

! **An t-uafás sonraí a thabhairt**

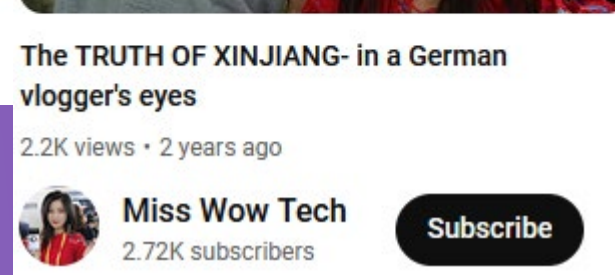
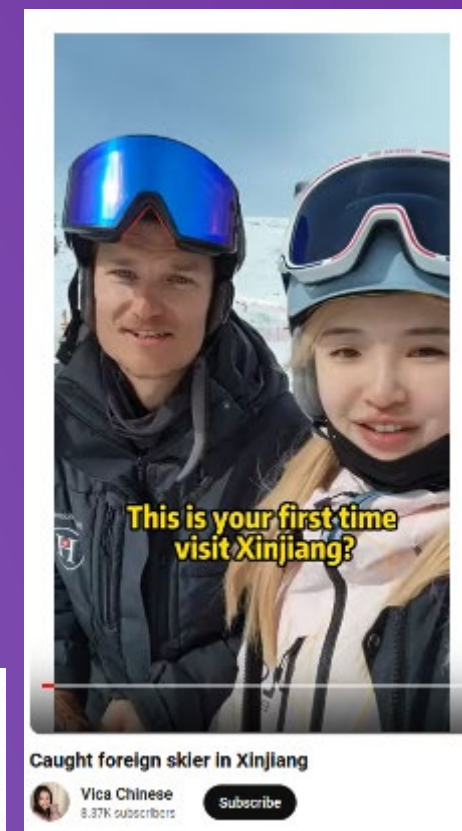
aird a bhaint den phríomhphointe

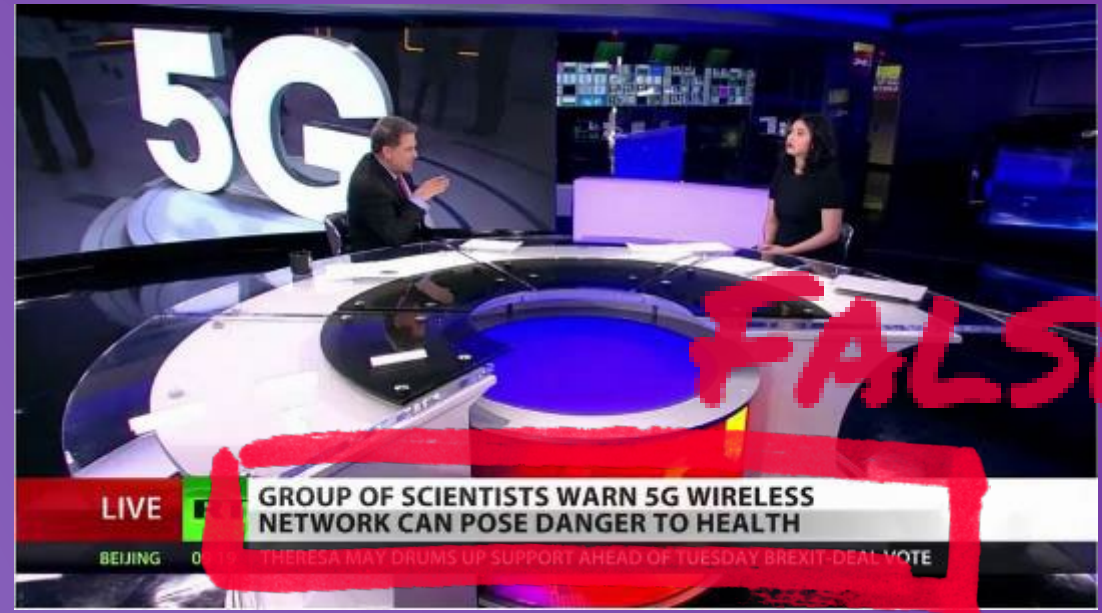
! **Ionsaí**

scanradh a chur ar 'lucht an amhrais' trí chaint ionsaitheach nó mhaslach a úsáid.

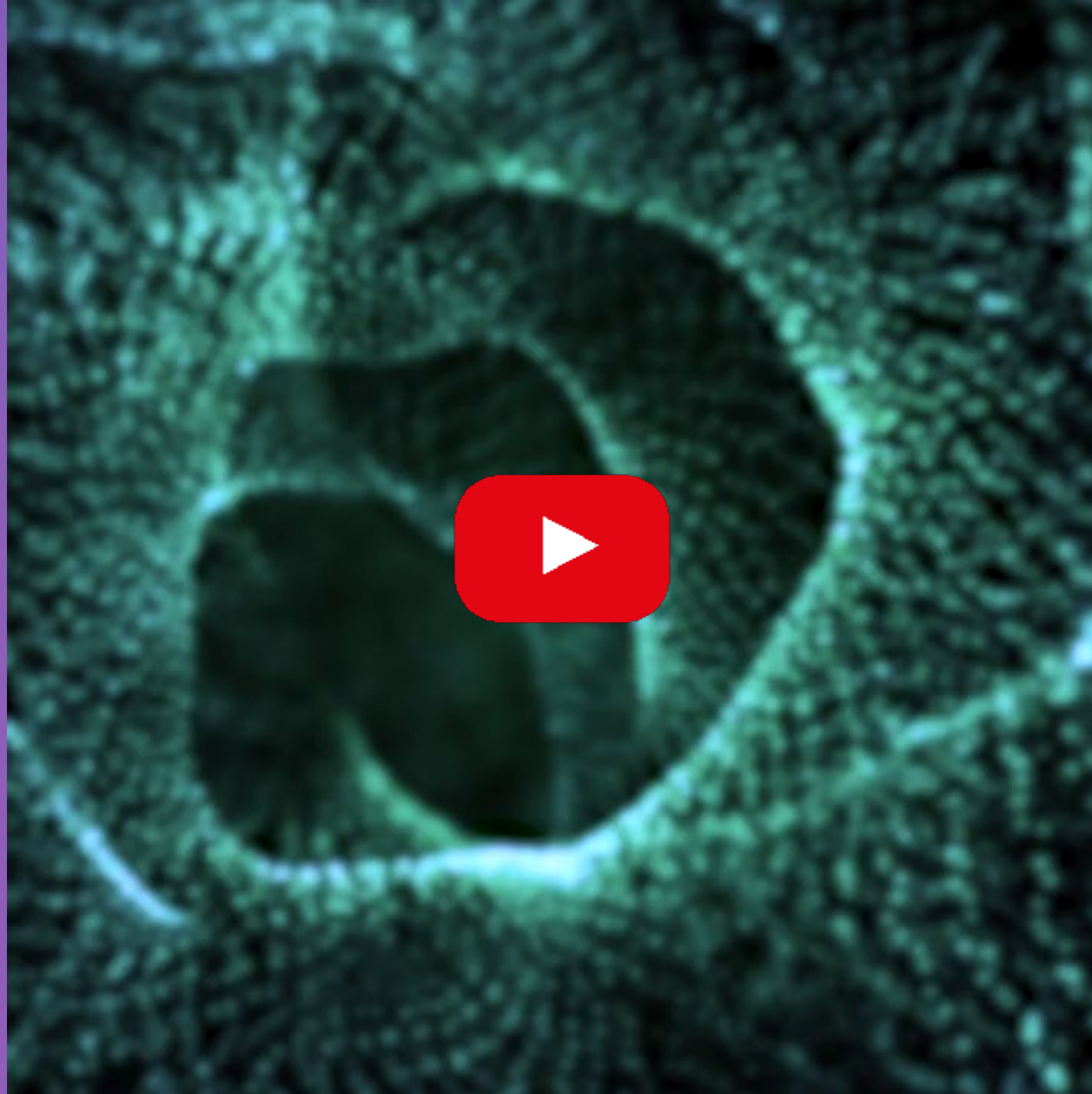
Cuid 2: Cén chaoi a n-oibríonn an bhréagaisnéis?

! Ní ar na meáin shóisialta amháin a bhíonn an bhréagaisnéis le fáil – feictear í sna meáin thraidisiúnta freisin

CUID 3

**Cén chaoi freagairt ar
an mbréagaisnéis?**

Ná lig dóibh an dallamullóg a chur ort chun freagra a thabhairt!

**Glac
SOS**

**Déan do
mhachnamh féin**

Nuair a bhíonn amhras ort, **seiceáil** an méid seo

✓ An t-ábhar

an bhfuil an teideal agus an t-ábhar ag freagairt dá chéile? An bhfuil ciall leis an ábhar?

✓ Soláthraí / URL

an bhfuil sé iontaofa? An é sin an rud a cheapann tú atá ann?

✓ Údar

an bhfuil siad iontaofa/cáilithe?

✓ Dáta

cén dáta a foilsíodh é?

✓ Íomhá

an léiríonn sí i ndáiríre an méid a deirtear?

✓ Foinsí eile

an bhfuil an scéal seo á thuairisciú ag foinsí eile? Céard iad?

Bí airdeallach ar do chuid claontachtaí féin!

Déan do mhachnamh féin sula gcomhroinneann tú ábhar

Cad is féidir **LEAT** a dhéanamh chun an bhréagaisnéis a chomhrac?

~~Ná creid gach a chloiseann tú~~

✓ Smaoinigh go criticiúil, seiceáil do chuid foinsí agus cuimhnigh sos a ghlacadh agus machnamh a dhéanamh sula bhfreagraíonn tú.

Ardaigh feasacht ✓

✓ Comhroinn an méid a d'fhoghlaim tú le do chairde agus le do mhuintir, ACH...

~~Ná náirigh daoine eile~~

✓ Léirigh ionbhá agus déan iarracht tuiscint a fháil ar dhaoine eile a chreideann sa bhréagaisnéis. Is annamh a chuireann an choimhlint rud ar bith ina luí ar dhaoine!

Seiceálaithe fíricí

- Cuireann an Gréasán Idirnáisiúnta um Sheiceáil Fíricí ar fáil liosta d'eagraíochtaí seiceála fíricí atá cláraithe le Cód Prionsabal IFCN.
- An Gréasán Eorpach um Chaighdeán i Seiceáil Fíricí
- Déan seiceálacha fíricí ar líne faoi ábhar nó faoi dhuine ar leith a sheiceáil le Seiceáilí Fíricí Google
- Féach bréagaisnéis a bréagnaíodh ar EUvsDisinfo.eu
- Déanann EDMO (an Fhaireachlann Eorpach um na Meáin Dhigiteacha) monatóireacht ar an mbréagaisnéis agus freagraíonn sé uirthi trína moil ar fud an Aontais.

Acmhainní náisiúnta seiceála fíricí

AN OSTAIR agus AN
GHEARMÁIN

[GADMO](#)

AN BHEILG agus AN ÍSILTÍR

[BENEDMO](#)

AN BHEILG agus
LUCSAMBURG

[EDMO BELUX](#)

AN BHULGÁIR agus AN
RÓMÁIN

[BROD](#)

AN CHRÓIT agus AN
tSLÓIVÉIN

[ADMO](#)

AN CHIPIR, AN GHRÉIG agus
MÁLTA

[MEDDMO](#)

AN tSEICIA, AN tSLÓVAIC
agus AN PHOLAINN

[CEDMO](#)

An DANMHAIRG, AN FHIONLAINN
agus AN tSUALAINN

[NORDIS](#)

AN EASTÓIN, AN LAITVIA agus AN
LIOTUÁIN

[BECID](#)

AN FHRAINIC

[DE FACTO](#)

AN UNGÁIR

[HDMO](#)

ÉIRE

[EDMO Ireland](#)

AN IODÁIL

[IDMO](#)

AN PHORTAINGÉIL agus AN SPÁINN

[Iberifier](#)

CÉARD ATÁ Á DHÉANAMH AG AN AONTAS EORPACH?

Ag obair le hardáin meán sóisialta

(e.g. chun scaipeadh faisnéise bréagaí nó díobhálaí a íoslaghú agus úsáideoirí a chosaint)

Ag obair le comhpháirtithe

(e.g. tíortha an Aontais agus tíortha eile, eagraíochtaí idirnáisiúnta)

Rochtain ar fhaisnéis a chur chun cinn

(e.g. tacú le litearthacht sna meáin, leis na meáin neamhspleácha agus le seiceálaithe fíricí)

Feasacht a ardú agus cumarsáid a dhéanamh

(e.g. faisnéis iontaofa a chur ar fáil, an bhréagaisnéis a nochtadh agus a chosc)

CUID 4

Cleachtadh

Roinnigí sibh féin in bhur ngrúpaí

Faighigí bhur gcás-staidéar agus bhur gcuid tascanna féin

Ullmhaigí cur i láthair

Déan a bhfuil foghlamtha agat a thástáil le cluiche

Cluiche na Drochnuachta

(le fáil i dteangacha éagsúla, do dhaoine 14 bliana d'aois agus níos sine), glacann tusa ról an duine a scaipeann mífhaisnéis ar líne.

Cluiche na Drochnuachta do Leanáí

(le fáil i líon níos lú teangacha, do leanáí 8 mbliana d'aois agus níos sine)

Páirc na gCat

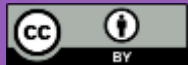
(Béarla, Fraincis, Ollainnis agus Rúisis; 15 bliana d'aois agus níos sine), tugtar an post duit an pobal a chur i gcoinne páirc atá beartaithe trí theicnící coitianta bréagaisnéise a úsáid.

Foinsí:

- Léirithe le upklyak ar Freepik (sleamhnán 1,2,3,7,9,10,15,16,18,19,20,22,23,24)
- Sleamhnán 4:
  - Postáil ar na meáin shóisialta agus Olivia Rodrigo agus Sabrina Carpenter ag buladh le chéile: <https://twitter.com/PopBase/status/1521984278057218050?lang=en>
  - Físeán maidir le drón iarainn é á ghníomhachtú: (3) Iran Spectator ar X: " Nuacht te bruite | Is cosúil go bhfuil Dróin Shahed tar éis Iosrael a bhaint amach díreach anois Cuireadh dearbhú físe ar fáil: <https://t.co/5Mt7VfstLB>" / X (twitter.com)
  - Clúdach bréige na hIrise Forbes: <https://u.afp.com/5Arh>
- Sleamhnán 6: Íomhá de Phápa Proinsias ar thaobh na láimhe clé ©Pablo Xavier, íomhá de Phápa Proinsias ar thaobh na láimhe deise © Mazur/catholicnews.org.uk
- Sleamhnán 8: StopFake: <https://www.stopfake.org/en/russian-disinfo-patterns-same-actors-different-sets/> , Foinsí na nÍomhánna– [vesti-ukr](https://www.vesti-ukr.com/), [stopfake.org](https://www.stopfake.org/), [stopfake.org](https://www.stopfake.org/), [YouTube](https://www.youtube.com/).
- Sleamhnán 11:
  - <https://www.euronews.com/2022/09/01/un-report-slams-china-for-torture-and-sexual-violence-in-xinjiang>
  - <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-57780023>
  - <https://apnews.com/article/china-tiktok-facebook-influencers-propaganda-81388bca676c560e02a1b493ea9d6760>
  - <https://www.youtube.com/watch?v=TydmPS8dDGc>
- Sleamhnán 12:
  - Íomhá de nuachtáin ©Adobe Stock
  - Íomhá de 5G: <https://www.nytimes.com/2019/05/12/science/5g-phone-safety-health-russia.html>
- Sleamhnán 13: <https://www.youtube.com/watch?v=nOd2vMCDv9M&feature=youtu.be>
- Sleamhnán 14: <https://youtube.com/shorts/FeHzQizPDNg?feature=shared>

© An tAontas Eorpach 2024

Mura sonraítear a mhalairt, tá athúsáid an chur i láthair seo údaraithe faoin gceadúnas CC BY 4.0. Chun eilimintí nach leis an Aontas Eorpach iad a úsáid nó a atáirgeadh, d'fhéadfadh sé go mbeadh cead le lorg go díreach ó na sealbhóirí cirt féin.

